

Tài liệu này được soạn thảo với mục đích giúp nhà đầu tư hiểu về chứng khoán phái sinh rõ hơn thông qua phân biệt chứng khoán cơ sở (CKCS) và chứng khoán phái sinh (CKPS) dựa trên một số tổng hợp của Công ty Cổ phần Chứng khoán Phú Hưng (“PHS”). Tài liệu này được tổng hợp và cập nhật thường xuyên bởi PHS.

I. Phân biệt giữa CKCS và CKPS

Nội dung	CKCS	CKPS
Thị trường giao dịch	Giao ngay: sau khi kết thúc giao dịch, bên mua tiếp nhận quyền sở hữu.	Giao tương lai: Bên mua/bán thống nhất mức giá, khối lượng và thực hiện chuyển giao tiền/hàng hoặc khoản chênh lệch vào ngày đáo hạn
Số lượng phát hành/niêm yết	Có giới hạn (phụ thuộc vào tổ chức phát hành)	Không giới hạn, dựa trên cung cầu của nhà đầu tư
Nghĩa vụ bên bán	Sau khi đã giao chứng khoán cơ sở là hết nghĩa vụ	Có nghĩa vụ từ khi mở vị thế đến khi đóng vị thế hoặc tất toán hợp đồng
Ký quỹ	100% tiền mua, 100% chứng khoán bán	Người mua/bán bắt buộc phải có một phần giá trị ký quỹ để đảm bảo nghĩa vụ thanh toán
Bán khống	Theo quy định ở thị trường Việt Nam không được phép thực hiện	Tham gia vị thế bán mà không cần có tài sản cơ sở
Ngày giao dịch cuối cùng (GDCC)	Ngay trước khi CKCS hủy niêm yết	Ngày cuối cùng mà một hợp đồng được giao dịch trong tháng đáo hạn của hợp đồng đó. Hết ngày GDCC, tất cả các vị thế đang nắm giữ đối với hợp đồng đáo hạn sẽ được thanh toán, hợp đồng này sẽ hủy và thay thế bằng mã Hợp đồng tương lai (HĐTL) có thời điểm đáo hạn mới
Chu kỳ thanh toán	Sau khi mua CK tại ngày T, nhà đầu tư có thể bán CK sau T+2	Lãi/lỗ xác định hằng ngày, nhà đầu tư muốn tiếp tục nắm giữ vị thế phải đạt mức ký quỹ quy định
Hình thức thanh toán	Chuyển giao vật chất: bên bán có nghĩa vụ giao chứng khoán để chuyển cho bên mua	Chủ yếu chuyển giao bằng tiền. Ít sử dụng hình thức chuyển giao vật chất, nếu có thì chỉ diễn ra vào thời điểm thanh toán cuối cùng đối với HĐTL Trái phiếu chính phủ.

II. Phân biệt giữa giao dịch cổ phiếu và giao dịch HĐTL chỉ số VN30

Nội dung	Giao dịch cổ phiếu niêm yết HNX	Giao dịch HĐTL chỉ số VN30
Mở tài khoản	Mở một tài khoản (TK) tại các Công ty chứng khoán (CTCK) là thành viên giao dịch cổ phiếu của HNX	Mở TK giao dịch tại các CTCK là thành viên giao dịch CKPS và mở tài khoản ký quỹ tại các CTCK là thành viên bù trừ CKPS
Ký quỹ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Phải có đủ 100% tiền, cổ phiếu trước khi giao dịch ✓ Có thể vay ký quỹ để mua cổ phiếu. Giao dịch ký quỹ chỉ được thực hiện với những cổ phiếu đủ tiêu chuẩn 	Phải ký quỹ một tỷ lệ nhất định so với giá trị của hợp đồng giao dịch theo quy định
Thời gian giao dịch	9h00 – 14h45	8h45 – 14h45
Các loại lệnh giao dịch	ATO, ATC, LO, MAK, MOK, MTL	ATO, ATC, LO, MAK, MOK, MTL
Phương thức giao dịch	Khớp lệnh và thỏa thuận	Khớp lệnh và thỏa thuận
Nguyên tắc khớp lệnh	Ưu tiên về giá và thời gian	Ưu tiên về giá và thời gian
Giá tham chiếu	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Là giá đóng cửa của cổ phiếu trong phiên giao dịch liền trước ✓ Ngày giao dịch đầu tiên: mức giá do doanh nghiệp đăng ký và HNX phê duyệt 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Là giá thanh toán cuối ngày của hợp đồng tương lai trong ngày giao dịch liền trước. ✓ Ngày giao dịch đầu tiên: là giá lý thuyết (do VSD tính toán và công bố)
Bước giá	100 đồng	Tính theo điểm chỉ số cơ sở của hợp đồng. Bước giá tối thiểu của hợp đồng tương lai chỉ số VN30 là 0,1 điểm chỉ số
Biên độ dao động giá	<ul style="list-style-type: none"> ✓ 10% ✓ Ngày giao dịch đầu tiên của cổ phiếu niêm yết: 30% 	7%
Khối lượng giao dịch tối thiểu	100 cổ phiếu (thỏa thuận nếu là giao dịch lô lẻ)	1 hợp đồng
Giới hạn lệnh	Không giới hạn	500 hợp đồng/lệnh
Khối lượng nắm giữ tối đa	Không giới hạn, trừ một số trường hợp đặc biệt hạn chế tỷ lệ nắm giữ của nhà đầu tư nước ngoài	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nhà đầu tư cá nhân: Dưới 5.000 hợp đồng ✓ Tổ chức: Dưới 10.000 hợp đồng ✓ Nhà đầu tư chuyên nghiệp: Dưới 20.000 hợp đồng
Thời gian thanh toán	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ngày T+0: ghi nhận giao dịch ✓ Ngày T+1: ngày chờ tiền, chứng khoán về ✓ Ngày T+1: tiền, trái phiếu về tài khoản ✓ Ngày T+2: tiền, chứng khoán về tài khoản 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ngày T+0: ghi nhận giao dịch. Có thể mua bán liên tục trong ngày ✓ Ngày T+1: tiền về tài khoản do thanh toán lãi/lỗ ✓ Việc thanh toán thực hiện vào cuối giờ giao dịch hàng ngày ✓ Nếu tài khoản lỗ ròng khiến số dư ký quỹ dưới mức quy định, nhà

		<p>đầu tư phải bổ sung tiền chậm nhất vào sáng ngày giao dịch tiếp theo, nếu không sẽ bị buộc đóng bớt vị thế</p> <p>✓ Nếu tài khoản lãi ròn, nhà đầu tư sẽ được nhận lãi phát sinh vào sáng ngày hôm sau.</p>
Chốt lãi/lỗ	Nhà đầu tư bán cổ phiếu để thu tiền về	Sau khi mua hoặc bán HĐTL, nhà đầu tư phải giao dịch đóng vị thế để chốt lãi/lỗ, nghĩa là thực hiện lệnh giao dịch ngược với giao dịch trước đó

III. Phân biệt ký quỹ đối với giao dịch tại thị trường cơ sở và giao dịch Hợp đồng tương lai

Nội dung	Chứng khoán cơ sở	Hợp đồng tương lai
Khái niệm	Giao dịch mua ký quỹ là giao dịch mua chứng khoán của khách hàng có sử dụng tiền vay của CTCK.	Là việc ký quỹ khoản tiền hoặc/và tài sản mà nhà đầu tư phải nộp trước khi tham gia vào giao dịch để đảm bảo khả năng thực hiện nghĩa vụ theo quy định.
Đối tượng ký quỹ	Bên mua	Bên mua và bên bán
Chi phí đòn bẩy	Chịu lãi suất do CTCK quy định	Không có